

Голові спеціалізованої вченої ради
Д 64.600.06 при Харківському
національному медичному університету
д. мед. н., професору Огнєву В. А.
1022, м. Харків, пр. Леніна, 4.

ВІДГУК

офіційного опонента доктора медичних наук, професора
Голованової Ірини Анатоліївни
на дисертаційну роботу Кривенка Євгена Миколайовича
на тему: «Медико-соціальне обґрунтування моделі
управлінської діяльності охорони здоров'я регіонального рівня на основі її інфор-
матизації», що представлена на здобуття наукового ступеня кандидата медичних
наук до спеціалізованої вченої ради Д 64.600.06 Харківського національного ме-
дичного університету за спеціальністю 14.02.03 - соціальна медицина

Актуальність теми дисертації.

Стрімкий розвиток інформаційних технологій у сфері охорони здоров'я, рух України до євроінтеграції обумовили потребу розробки основних концептуальних засад обміну медичною інформацією, принципів її захисту та використання. Серед чинників, що суттєво вплинули на сучасний стан організації медичної документації, чільне місце належить залученню досягнень новітніх інформаційних технік і технологій до сфери охорони здоров'я України. Поява та розвиток нових носіїв інформації та, відповідно, нових форм документів, стали однією з передумов усвідомлення потреби розробки основних концептуальних засад обміну медичною інформацією, принципів її захисту та використання в умовах формування єдиного галузевого інформаційного простору. Але досягнутий рівень інформатизації галузі охорони здоров'я в Україні не відповідає сучасному рівню

світової медицини, потребам формування технологічного розвитку галузі, пов'язаної з необхідністю підтримки національних систем охорони здоров'я. Проблеми існуючих інформаційних ресурсів та засобів інформатизації загально визнані це і відсутність повного обсягу технічної документації, необхідної для їх нормальної експлуатації та розвитку; використання різних програмних платформ, що значною мірою унеможлиблює обмін інформацією між ними; відсутність єдиної технічної стратегії в сфері охорони здоров'я України, реалізованої шляхом створення системи керівних документів щодо розробки, впровадження та експлуатації інформаційних ресурсів та інформаційних технологій; недостатньо регламентовані джерела наповнення інформаційних ресурсів даними та відсутній єдиний контроль за коректністю, адекватністю, повнотою, безнадлишковістю та актуальністю цих даних; відсутність кваліфікованого персоналу, необхідного для нормальної експлуатації програмно-апаратних засобів. Всі ці перераховані чинники призводять до низької ефективності використання можливостей інформаційних технологій.

Проблема інформатизаційних технологій у сфері охорони здоров'я набуває своєї гостроти, але в жодному дослідженні не проводилося наукове обґрунтування моделі управлінської діяльності охорони здоров'я регіонального рівня на основі її інформатизації.

На часі формування в суспільстві нової функціонально- організаційної моделі інформатизації управлінської діяльності охорони здоров'я на рівні закладу охорони здоров'я, яка вимагає сучасних підходів до оцінки використання ресурсів системи охорони здоров'я, його впливу на стан здоров'я населення, демографічну ситуацію, потребує запровадження автоматизованих експертно-аналітичних систем та формування єдиного інформаційного простору, про що і стверджує в своєму дисертаційному дослідженні Кривенко Євген Миколайович, який запропонував і, в подальшому, підтвердив робочу гіпотезу про необхідність впровадження моделі управлінської діяльності охорони здоров'я регіонального рівня на основі її інформатизації.

Вирішення наукової проблеми з розробки моделі управлінської діяльності

охорони здоров'я регіонального рівня на основі її інформатизації, що була обрана Кривенко Є. М. для детального дослідження, за своїм обсягом, глибиною висвітлення та переконливістю аргументів свідчить, що соціальна медицина поповнилась науковою розробкою, яка має високу актуальність, наукову значущість і практичну спрямованість на підвищення загальної ефективності діяльності галузі.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота є фрагментом комплексних науково-дослідних робіт ДУ «Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України»: «Наукове обґрунтування створення системи інформаційної підтримки процесів управління охороною здоров'я на різних рівнях в умовах комплексної інформатизації галузі», 2006–2008 рр. (№ держреєстрації 0106U002369), «Обґрунтування потреби системи охорони здоров'я усіх рівнів в телемедичній допомозі», 2009–2011 рр. (№ держреєстрації 0109U002442), «Наукове обґрунтування розробки системи комунікаційних технологій в охороні здоров'я України», 2012–2014 рр. (№ держреєстрації 0112U002810). У всіх НДР дисертант був відповідальним виконавцем.

Ступінь обґрунтованості основних наукових положень, висновків і практичних рекомендацій.

Дисертаційна робота Кривенка Є. М. «Медико-соціальне обґрунтування моделі управлінської діяльності охорони здоров'я регіонального рівня на основі її інформатизації» є оригінальною науковою працею, яку виконано на належному теоретичному і прикладному рівні. Вона має послідовну та виважену структуру і є комплексним та завершеним науковим дослідженням. Зміст роботи та багатогранність висвітленої проблеми свідчать про різносторонню компетентність її автора.

Дисертантом чітко сформульовані мета та основні завдання дисертаційної роботи і, адекватно меті і завданням роботи, визначені об'єкт і предмет дослідження. Обґрунтовано обрані сучасні методи дослідження: системний аналіз, бібліосемантичний, системного підходу, статистичний, соціологічний, концептуального моделювання, експертних оцінок, що, в кінцевому рахунку, дозволило отримати наукові результати у відповідності до вимог доказової медицини щодо їх по-

рівнюваності та відтворюваності.

Наукова обґрунтованість дисертантом Кривенка Є. М. результатів дослідження забезпечується опрацюванням 167 літературного джерела (з яких 27 джерел – іноземних), поданням основного змісту напрацьованого матеріалу дослідження на 146 сторінках

Наукові положення, висновки дисертаційного дослідження сформульовано правильно, логічно, послідовно, є аргументованими і змістовними, достатньо обґрунтовані та репрезентативні.

Обсяги наукового матеріалу, теоретико-методологічна обґрунтованість, апробація та впровадження результатів дослідження в практичну діяльність діючої системи охорони здоров'я повністю забезпечили достовірність та репрезентативність отриманих результатів, та є свідченням системного підходу у виконанні наукової роботи.

Під час обробки статистичного матеріалу для відповіді на запитання, чи узгоджуються результати експерименту з гіпотезою про те, що вибіркові дані підпорядковані такому самому закону розподілу, що й генеральна сукупність, використовувався критерій Стюдента. Медико-статистична обробка даних містила визначення помилки репрезентативності для оцінки достовірності результатів дослідження. Для оцінки достовірності результатів вибіркових досліджень було визначено середню похибку відносної величини (m_p).

Статистична обробка результатів дослідження проводилася за допомогою програмного продукту STATISTICA 6.1 та Excel-2010 та включала адекватні методи математико-статистичного аналізу. Достовірність наукових результатів, отриманих автором у результаті дослідження і викладених у матеріалах дисертаційної роботи, підтверджено актом перевірки первинних матеріалів дисертаційної роботи та довідками про впровадження одержаних результатів.

Наукова новизна дослідження.

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає в тому, що дисертант Кривенко Є. М. вперше в Україні системно представив проблеми інформатизації управлінської діяльності охорони здоров'я та запропонував модель їх вирішення з

досягненням позитивних результатів з позиції структурної та процесної компоненти системного підходу; визначив рівень ресурсного забезпечення інформатизації охорони здоров'я в регіональному аспекті – матеріально-технічного, технологічного, кадрового та рівень готовності медичних працівників використовувати в професійній діяльності інформаційні технології; встановив потребу керівників охорони здоров'я залежно від рівня надання медичної допомоги в інформації та шляхи її отримання; обчислив обсяг видатків, необхідних для інформатизації охорони здоров'я на регіональному рівні та визначив джерела фінансування інформатизації охорони здоров'я; науково обґрунтовано, розроблено та оцінено ефективність функціонально-організаційної моделі управлінської діяльності охорони здоров'я регіонального рівня на основі її інформатизації. Набули подальшого розвитку питання реформування системи надання медичної допомоги з формуванням на вторинному рівні госпітальних округів та забезпечення якості медичної допомоги шляхом забезпечення автоматизованого контролю запровадження галузевих стандартів медичної допомоги.

Теоретичне значення одержаних результатів полягає у суттєвому доповненні теорії соціальної медицини в частині впровадження сучасних інформаційних технологій в охорону здоров'я.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що вони стали підставою для розробки стратегії інформатизації охорони здоров'я на регіональному рівні в Україні.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях.

За матеріалами дисертації опубліковано 32 наукові праці, у тому числі 6 статей у фахових виданнях, що входять до переліку, затвердженого МОН України (з них 1 одноосібна в журналі, який входить до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus), 1 монографію (у співавторстві), 11 розділів монографій (у співавторстві), 10 тез у матеріалах науково-практичних конференцій, конгресів, симпозіумів, 3 методичні рекомендації, затверджені МОЗ України, 1 галузеве нововведення.

Структура та загальна характеристика роботи.

Дисертація написана українською мовою, побудована за загальноприйнятою схемою і складається зі вступу, аналітичного огляду наукової літератури, чотирьох розділів власних досліджень, висновків, практичних рекомендацій, списку використаної літератури, що містить 167 джерел (у тому числі 27 іноземних). Робота проілюстрована 51 таблицею, 11 рисунками та 9 додатками.

Аналітичний огляд літератури здійснено автором кваліфіковано і в достатньому обсязі.

Ретельному аналізу піддано сучасні публікації вітчизняних і закордонних фахівців, присвячені проблемі управлінської діяльності охорони здоров'я та її інформатизації в економічно розвинутих країнах, в країнах СНД, а також стану вирішення даного питання в Україні. Проведений огляд літератури дозволяє Кривенку Є.М. зробити висновок, що в даний час необхідно науково обґрунтувати та модернізувати процес управлінської діяльності охорони здоров'я регіонального рівня на основі її інформатизації. Висновки до першого розділу представлено автором на основі комплексного аналізу літературних джерел та абстрактно-логічного методу. За результатами проведеного аналізу встановлено невирішені проблеми, що обумовило мету та завдання дослідження. Виконання поставленого завдання здійснювалося за допомогою бібліосемантичного методу.

У другому розділі дослідження «Програма, матеріали та методи дослідження» висвітлено програму дослідження, розроблену з використанням системного підходу, яка передбачала його виконання у чотири організаційні етапи із використанням адекватних методів, що дало можливість отримати достатньо повну інформацію для оцінки об'єкту дослідження.

У третьому розділі власних досліджень «Характеристика ресурсної бази інформатизації охорони здоров'я в регіональному аспекті» автор показує низький рівень забезпеченості ЗОЗ первинного та вторинного рівнів надання медичної допомоги комп'ютерною технікою та ЗОЗ первинного рівня доступом до мережі Інтернет. Дисертант доводить, що доступ до мережі Інтернет ЗОЗ вторинного рівня є достовірно вищим, ніж ЗОЗ первинного рівня. ЗОЗ третинного рівня значно

краще, але недостатньо, забезпечені комп'ютерною технікою, з різницею по регіонах майже в 30 разів. Пошукувач поступово дає характеристику ресурсної бази інформатизації охорони здоров'я – це і доступ до мережі Інтернет в ЗОЗ третинного рівня, і використання галузевої статистичної програми «Медстат», і наявність зв'язку з обласним інформаційно-аналітичним центром. Автор приділяє достатньо уваги джерелам фінансування заходів з інформатизації охорони здоров'я та ставленню медичних працівників до інформатизації охорони здоров'я. Результати соціологічного дослідження показали низький рівень використання медичними працівниками інформаційних технологій у професійній діяльності. В результаті аналізу ресурсної бази інформатизації охорони здоров'я дисертант приходить до висновку про недостатній рівень в цілому забезпеченості ЗОЗ інформаційними технологіями.

В четвертому розділі «Структура і обсяги інформаційних потоків та інформаційних потреб на різних рівнях управління охороною здоров'я», дисертант доводить, що застосування інформаційно-аналітичних систем дозволяє здійснювати інформаційне забезпечення та контроль виконання, надавати автоматизовану підтримку процесів прийняття необхідних рішень регіональними ОУОЗ з іншими установами МОЗ України, органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування. Автором показано, що предметом співпраці з МОЗ України є питання організації медичної допомоги населенню, фінансово-економічної діяльності та кадрового забезпечення. Для районних органів управління галуззю першу позицію займає співпраця з органами місцевого самоврядування, другу – з органами виконавчої влади, третю – з МОЗ України.

Пошукувач зосереджується на важливості використання класифікаторів для систематизації циркулюючих документів і виявляє недостатній рівень їх користування керівниками. У половині ОУОЗ усіх рівнів функціонує проста комп'ютерна система документообігу з мінімальним набором функцій архівування та реєстрації документів. Кривенко Є.М. зосереджується на різноманітності використання баз даних, що формуються в органах управління охорони здоров'я і приходить до не-

обхідності створення єдиного медичного інформаційного простору на адміністративних територіях.

П'ятий розділ присвячений характеристиці функціонально-організаційної моделі управлінської діяльності охорони здоров'я на регіональному рівні. Результати проведеного дослідження, з урахуванням рекомендацій ВООЗ та кращого світового досвіду, дозволили концептуально обґрунтувати вирішення проблеми шляхом розробки та прийняття галузевої програми інформатизації охорони здоров'я зі створенням регіонального сегмента Єдиної інформаційної системи охорони здоров'я, головною метою його створення є забезпечення ефективної інформаційної підтримки прийняття рішень як у процесах управління регіонального рівня, так і закладів усіх рівнів надання медичної допомоги. Стратегічно такий сегмент є важливою компонентою функціонування ЄІСОЗ.

Відповідно до підтримуючих цілей створення регіонального сегмента, які відображають напрямки системи управління галуззю охорони здоров'я, для його функціонування необхідно забезпечити наявність актуальних та достовірних відповідних даних. Отримання вказаної інформації можливе лише за організації інформаційної інфраструктури на основі широкого використання інформаційних технологій. Автор показує, що його виконання здійснюється за такими напрямами: правове забезпечення процесу інформатизації охорони здоров'я та запровадження методів телемедицини, створення інформаційно-телекомунікаційної мережі охорони здоров'я, створення сучасної системи електронного документообігу, формування інформаційно-аналітичної системи галузі, розвиток нових медичних інформаційних технологій, сучасних медичних програмних та апаратних засобів, створення системи електронних медичних ресурсів; розвиток міжнародного співробітництва з проблем інформатизації.

Дисертант виявляє основні вимоги, які повинні бути реалізовані для досягнення поставленої мети, умовно розподіляє їх на групи відповідно до спрямованості їхньої дії: законодавство; фінанси; методологія та здійснення діяльності; матеріально-технічне забезпечення; персонал; інформація (інформування).

Автор наголошує, що основним стратегічним напрямком запропонованої моделі управлінської діяльності СОЗ на регіональному рівні є забезпечення організаторів охорони здоров'я та управлінців на всіх рівнях достовірною комплексною інформацією про стан здоров'я населення, діяльність СОЗ регіону в цілому та кожного ЗОЗ і медичного працівника окремо та їх впливу на медико-демографічну ситуацію на визначеній території. Тоді як тактичним напрямком моделі є створення сучасної системи збору, обробки, аналізу та передачі поточної та планової інформації медико-демографічного характеру та про діяльність системи охорони здоров'я за визначеними індикаторами в розрізі: структура, процес, результат.

Висновки до розділів 3-5 є обґрунтованими і достовірними, що підтверджуються опрацюванням значної кількості аналітичного матеріалу в кожному розділі, широким застосуванням наукових методів і підходів дослідження, науковою новизною та практичною значимістю отриманих результатів.

Наукова робота добре ілюстрована (51 таблиць, 11 рисунків та 9 додатків), що сприяє кращій перцепції отриманих статистичних даних.

Висновки роботи та практичні рекомендації аргументовані, містять фактичний матеріал та відповідають меті і завданням дисертаційного дослідження.

Отже, можна стверджувати, що мета дисертаційної роботи - наукове обґрунтування та розробка моделі управлінської діяльності охорони здоров'я регіонального рівня на основі її інформатизації, відображає зміст та кінцевий результат роботи, є досягнутою, а дисертація є завершеною науковою працею.

Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації. Основні наукові положення, отримані результати і висновки виконаного дисертаційного дослідження повністю відображено в авторефераті, який відповідає вимогам, що ставляться МОН України до авторефератів дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук. Зміст автореферату та основних положень дисертаційної роботи є ідентичним. Під час ознайомлення з текстом дисертації не виявлено плагіату.

Відповідність дисертації спеціальності і галузі науки, за якими вона представлена до захисту. Дисертаційна робота Кривенка Є.М. відповідає паспорту наукової спеціальності 14.02.03 – Соціальна медицина у частині пункту 2.4. “Обґрунтування якісно нових та оптимізація наявних організаційних форм, видів та методів діяльності органів, закладів та установ охорони здоров'я в умовах соціально-орієнтованого ринкового суспільства”.

В процесі рецензування роботи виникли наступні питання та зауваження:

1. Для чіткості сприйняття матеріалу частину таблиць можна було подати рисунками та діаграмами.

Питання:

1. Поясніть, будь-ласка, які необхідно здійснити на рівні галузі охорони здоров'я кроки для впровадження запропонованих Вами інновацій?

2. Що необхідно здійснити для створення ЄІСОЗ в Україні в цілому і на рівні окремих регіонів?

Дані зауваження та питання носять дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

ВИСНОВОК

Таким чином, за актуальністю, методологічними підходами та методичним рівнем, обсягом проведених досліджень, теоретичним і науково-практичним значенням отриманих результатів, дисертаційна робота Кривенка Євгена Миколайовича на тему «Медико-соціальне обґрунтування моделі управлінської діяльності охорони здоров'я регіонального рівня на основі її інформатизації» є завершеним науковим дослідженням, яке присвячене вирішенню важливої задачі соціальної медицини – підвищення ефективності управлінської діяльності охорони здоров'я регіонального рівня на основі її інформатизації. Дисертаційна робота повністю відповідає вимогам пп. 9 та 11 “Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітни-

ка”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. за № 567, а її автор Кривенко Євген Миколайович заслуговує присудження наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.02.03 – соціальна медицина.

Офіційний опонент:

Завідувач кафедри соціальної медицини,
організації та економіки охорони здоров'я
з біостатистикою

Вищого Державного навчального закладу України
«Українська медична стоматологічна академія»,
доктор медичних наук, професор

І.А. Голованова

